

ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ ЄВГЕНА СВЕРСТЮКА З УКРАЇНСЬКОЮ РЕДАКЦІЄЮ РАДІО “СВОБОДА”

Іван Ципердюк

*Класичний приватний університет,
вул. Жуковського, 70-б, 69002, м. Запоріжжя, Україна,
e-mail: zdjuk@ukr.net*

У статті досліджено багатолітню співпрацю дисидента-шістдесятника Євгена Сверстюка з українською редакцією радіо “Свобода”. Трансляція його творів сприяла формуванню в Україні громадянської опозиції до тоталітарної радянської системи, а також стала однією з головних причин його тривалого ув’язнення.

Ключові слова: Євген Сверстюк, есеї, самвидав, шістдесятники, українська редакція Радіо “Свобода”.

Із часу свого створення 1954 року українська редакція радіо “Свобода” пережила різні етапи у своїй історії. Перший із них був спрямований на повернення підрадянським українцям пам’яті про національну історію та культуру, ознайомлення їх із правдивою інформацією про стан справ у СРСР та на Заході. Але вже в 60-ті роки ХХ століття просвітницька та інформаційна робота поступається більш актуальній діяльності. В ефірі починають звучати заяви, звернення та твори шістдесятників. Із цього часу бере відлік, на наш погляд, другий етап в історії української редакції – час, коли радіостанція завдяки постійній трансляції матеріалів самвидаву починає не лише суттєво впливати на свідомість слухачів в УРСР, але й робить відомим для загалу феномен шістдесятників – дисидентів, які виступили проти офіційної радянської ідеології.

1969 року на хвилях української редакції радіо “Свобода” розпочалася трансляція есею “Собор у риштованні”. Його автор Євген Олександрович Сверстюк, починаючи з цього дебюту і аж до кінця життя, став не лише постійним автором, але й знаковою постаттю в історії української редакції радіо “Свобода”.

На дослідження творчості та життєвого шляху Є. Сверстюка звертали увагу у своїх працях численні науковці та літератори: М. Коцюбинська, Л. Тарнашинська, І. Кошелівець, Ю. Луцький, І. Гель, М. Антонович, О. Обертас, Р. Корогодський, Г. Кушнір та ін. Водночас зауважимо, що розвідки дослідників торкалися передовсім правозахисної діяльності Є. Сверстюка, вивчення його численної есеїстичної та літературознавчої спадщини. Що ж стосується аналізу його співпраці з українською редакцією радіо “Свобода”, то про це лише принагідно згадували О. Римовська, Р. Корогодський та Г. Кушнір. Тому очевидною є потреба узагальнення інформації з цієї проблеми й детальнішого висвітлення трансляції творів та співпраці Є. Сверстюка з українською редакцією радіо “Свобода”.

Мета наукової статті – проаналізувати співпрацю Є. Сверстюка з українською редакцією радіо “Свобода” та значення трансляції його творів для руйнування пропагандистського монополізму офіційних радянських ЗМІ.

Об’єктом дослідження є період співпраці Є. Сверстюка з українською редакцією радіо “Свобода” впродовж 1969 – 2014 років.

Суспільно-політичні події в СРСР, пов’язані із хрущовською відлигою, спричинили появу покоління шістдесятників – цілої когорти молодих людей, переважно творчої і технічної інтелігенції, які прагнули змін у заскорузлій радянській системі. Усе це відбувалося в умовах, які журналіст Д. Саттер, що у 80-ті роки ХХ ст. працював у СРСР кореспондентом Financial Times, охарактеризував так: “Цьому режимові вдалося створити фіктивний світ тому, що він мав справу з народом, який носив у собі потаємний страх, і тому боявся відкрито висловлювати свою незгоду. Те, що більше не існувало масового терору, не мало значення. Кожний громадянин знав, що вільне висловлювання власної думки карається, й цього було достатньо для впливу на поведінку людей в країні, де за відсутності гарантованих прав кожен відчував себе залежним від милості влади” [12, с. 324]. Шістдесятники виявилися тими, хто не погодився жити в умовах безправ’я, зневаги та брехні, що панували на всіх державних рівнях. Вони стали тими небагатьма, хто зважився протистояти системі. Про такий спротив офіційній системі відомий соціальний психолог Ф. Зімбардо пише: “<...> в реальну житті завжди зустрічаються ті, хто вистояв і не піддався спокусі. Від зла їх вберігали не якісь вроджені таємничі чесноти, а більше усвідомлення, хоча й інтуїтивне, того, якою може бути інтелектуальна та соціальна тактика спротиву” [3].

У радянській Україні шістдесятники були представлені знаковими для сучасної української історії іменами: В. Чорноволом, І. Дзюбою, Є. Сверстюком, В. Стусом, О. Заливахою, І. Світличним, І. Гелем та ін. Не маючи можливості доносити свої думки до широкого загалу через заборони, які чинила офіційна цензура, шістдесятники поширювали їх у вигляді самвидаву. Самвидавні матеріали насамперед викривали шовіністичну політику урядів СРСР та УРСР, у них порушувалися питання громадянських свобод і прав, освітні, економічні та національні проблеми, існування однопартійності, дискримінації української мови, популяризації української культури. Окремий масив становили художні твори, які виходили в самвидаві. Чільними авторами самвидаву стали І. Дзюба, Є. Сверстюк, І. Світличний, В. Мороз, В. Чорновіл та ін. Праця І. Дзюби “Інтернаціоналізм чи русифікація?”, у якій висвітлювалася найболючіша проблема того часу – захист української мови та культури, потрапивши на Захід, продемонструвала, що в Україні є середовище опозиційних до режиму інтелектуалів, які спроможні вести аргументовану дискусію на найвищому рівні. Поруч із І. Дзюбою серед авторів самвидаву особливо вирізнявся Є. Сверстюк: “Окремий сюжет – Євген Сверстюк. Я не відразу збагнув, чому кожна, навіть найменша його публікація викликає скандал і скрегіт зубів на всіх керівних поверхах. Начальство його люто ненавиділо. Тому він найменше друкувався і від середини 60-х років став класиком самвидаву. Маючи тверді переконання, Сверстюк надто гостро відчував агресивність тоталітарного режиму до нормального світовідчужання людини і не хотів, принципово не хотів байдуже співпрацювати зі злочинним режимом” [6, с. 53].

Починаючи з 1960 року в Україні з'явилися сотні самвидавних творів. Однак, незважаючи на всі зусилля щодо їх копіювання та поширення, цих матеріалів усе одно не вистачало, щоб задовольнити попит читачів, яких цікавила альтернативна правдива думка щодо ситуації в Україні. Значні перешкоди поширенню самвидаву, застосовуючи численні репресивні заходи, чинив КДБ. Тому дуже швидко основним нагальним завданням стало налагодження пересилання матеріалів за кордон, де їх могли друкувати та насамперед передавати в ефірі: “Однією з винятково важливих проблем шістдесятництва була передача матеріалів самвидаву на Захід. Більшість учасників руху, особливо ті, хто займався організацією “видавничої” діяльності, усвідомлювали, що, скільки б не передруковувати матеріалів машинкою, їх завжди буде замало, бракуватиме спраглому читачеві. Вони також розуміли значення трансляції цього надрукованого матеріалу в Україні радіостанціями Заходу (“Голос Америки”, BBC, радіо “Свобода”, “Німецька хвиля” та іншими). Тому кожен шукав надійного каналу для передачі інформації про все, що відбувалося в Україні, а також усіх матеріалів самвидаву” [2, с. 221].

Є. Сверстюк був автором найгостріших та найпопулярніших творів самвидаву 60-х років (“З приводу процесу над Погружальським”, “Собор у риштованні”, “Іван Котляревський сміється”, “Остання сльоза”, “На мамине свято” та ін.). Важливими подіями національно-культурного життя були також його неофіційні публічні виступи, які пізніше виходили у вигляді окремих статей. Наприклад, виступ на вечорі пам’яті В. Симоненка (1969). Є. Сверстюк, як і інші шістдесятники, також зіштовхнувся з проблемою переправлення своїх творів за кордон. Для того щоб її вирішити, використовувалися численні кур’єри, які під загрозою покарання перевозили самвидавні твори на Захід. Дисидент і політв’язень І. Гель описує, як твори Є. Сверстюка підпільно перевозив за кордон тоді ще студент, а зараз відомий україніст у Словаччині М. Мушинка [2, с. 221]. Колишній політв’язень О. Шевченко згадує, як передруковував з-поміж інших творів самвидаву есеї Є. Сверстюка, які пізніше “пересилав з Києва до Москви. Звідки передавали на Захід – для “Голосу Америки”, “Бі-Бі-Сі”, “Радіо Свобода”. Влада глушила ці станції, але люди слухали” [8, с. 38].

Варто наголосити, що Є. Сверстюк належав до тієї частини опозиційних до радянського режиму інтелектуалів, які писали свої літературно-критичні та публіцистичні праці без жодного огляду на цензуру. Вони були призначені суто для читачів самвидаву. Відповідно його твори мали, зважаючи на відвагу та непересічний талант автора, чи не найбільший успіх у всіх, кому вдавалось їх прочитати. Для прикладу, есеї “Іван Котляревський сміється”, за словами самого Є. Сверстюка, здобув таку високу оцінку в середовищі шістдесятників, що навіть він був вражений: “Я був здивований..., що за нього всі так схопились. Іван Світличний, Алла Горська беззастережно прийняли, а Дмитро Костьович Зеров сказав, що це краще за “Собор у риштованні”. Незабаром радіо “Свобода” почала передавати есеї частинами, поширюючи й декламуючи його за океаном і на коротких хвилях в СРСР” [9, с. 165].

Такими ж популярними й відповідними для радіотрансляції стали публічні виступи Є. Сверстюка: “<...> виступи Є. Сверстюка та І. Дзюби набули великої популярності

серед широких верств населення, їх цитували як в Україні, так і за кордоном, звідки вони доносилися по всьому світу з ефіру радіо “Свобода” [9, с. 117].

З часу, коли в ефірі української служби радіо “Свобода” прозвучав есей Є. Сверстюка “Собор у риштованні”, його тексти стають обов’язковими складовими програм української редакції. Вони не лише привернули велику увагу слухачів, але й потрапили в поле зору КДБ. Стало очевидним, що постійна трансляція творів Є. Сверстюка на українській “Свободі” незабаром стане однією з вагомих підстав для його ув’язнення. Попередньо Є. Сверстюка за тодішньою неписаною традицією “пропрацювали” в Інституті ботаніки АН УРСР, де він займав посаду відповідального секретаря спеціалізованого журналу. Промовистими є витяги з протоколу засідання партбюро: “Парторг І. О. Дудко. На сьогоднішньому партбюро Є. О. Сверстюк відкрився перед нами досить повно. У нього, бачте, ширші погляди, ширша ідеологія, ніж наша радянська ідеологія, яку Сверстюк називає офіційною. Свою ідеологію він викладає у творах, які привабили ворожі радіостанції, зокрема горезвісну “Свободу”, кожна передача якої – це наклеп на нашу Радянську Україну. Таким чином своїми творами Є. О. Сверстюк лле воду на млин наших ідейних ворогів, на млин буржуазного націоналізму”, “Академік К. М. Ситник. Я певен, що Є. О. Сверстюк не дуже серйозно каже, що радіостанція “Свобода” буде передавати ті твори, в яких об’єктивно, правильно висвітлюється наша радянська дійсність, наша країна. Вона передає лише ті твори, в яких паплюжиться наша дійсність, в яких смакуються наші недоліки. Якщо твори Сверстюка привабили цю брехливу, наклепницьку радіостанцію, то, значить, вони виходять за межі нашої ідеологічної платформи і дають харч ворожій ідеології” [13, с. 313].

Радянська ідеологічна критика мала рацію, характеризуючи твори та виступи Є. Сверстюка, які постійно звучали в ефірі української редакції радіо “Свобода”. Він справді писав, орієнтуючись на принципово інші морально-естетичні критерії, аніж ті, що їх презентувала офіційна пропаганда: “Есеям Є. Сверстюка властиві екзистенціальні мотиви й потяг до “психологічної Європи”, прагнення досягнути національні духовні цінності в системі координат загальнолюдських цінностей, що було дуже близьким значній частині національної творчої інтелігенції” [9, с. 163]. Бажання бачити українську культуру, національні духовні надбання в європейському та світовому контексті, яке демонстрував у своїх творах Є. Сверстюк, викликало відверту ворожість з боку радянських ідеологів. Відповідно Є. Сверстюк дуже швидко був зарахований до “політично нестійких осіб”: “Автор славнозвісного “Собору у риштованні” зазвучав на Радіо Свобода ще у 1970 році, коли якраз з’явився його есей-відгук на роман Олесея Гончара. “Я був дуже часто повторюваний на радіо Свобода. Інколи бувало, що включиш приймач, і хоч воно і заглушувалося, чути. І знов натрапляєш на себе – сьогодні, завтра, післязавтра”, – згадує Євген Сверстюк. За його словами, той факт, що твір передали “ворожі голоси”, був, з одного боку, очікуваним і приємним. Але з іншого, каже Сверстюк, будь-кий автор добре розумів, що якщо про його працю розповідають західні радіостанції, то про цю працю знають уже і в КДБ. Звучання Євгена Сверстюка на Радіо Свобода потрапило, зрештою, у матеріали його кримінальної справи, порушеної за “популярною” на той момент статтею про антирадянську агітацію і пропаганду” [10, с. 41].

Трансляція в ефірі української редакції радіо “Свобода” творів Є. Сверстюка дуже швидко привернула велику увагу слухачької аудиторії не лише в Україні, але й у діаспорі. Український історик та публіцист Марко Антонович із Канади так оцінив значення “Собору у риштованні” для української громади по обидва боки “залізної завіси”: “Есей Є. Сверстюка прочитають з найбільшим інтересом не лише читачі “самвидаву” в Україні, але й широкі верстви нашої громадськості у вільному світі, зокрема ті, що в гонитві за щоденним хлібом не згубили ще розуміння вищих духовних цінностей... У цьому відношенні твердження Є. Сверстюка зовсім переконливі, а приклади, взяті ним з життя, дуже вдало ілюструють сумний дійсний стан в Україні і в цілому СРСР” [1, с. 196–197]. Цю цитату з передмови М. Антоновича до книги Є. Сверстюка “Собор у риштованні”, що побачила світ у видавництві “Смолоскип” (1970), наводить у своєму “інформаційному повідомленні” КДБ. Працівники КДБ добре розуміли, що твори Є. Сверстюка та інших шістдесятників будують мости порозуміння та зв’язків між українцями в СРСР та на Заході і це становить велику загрозу радянській системі. І вже незабаром їхні побоювання справдились: українці у вільному світі згуртувалися довкола Комісії з прав людини, яка домогалася виконання Радянським Союзом Гельсінських угод у частині захисту прав людини. Вони боролися за права українських політичних в’язнів, значну частину яких становили шістдесятники, зокрема і Є. Сверстюк (детальніше про діяльність комісії див. книгу Х. Ісаїв [5]).

Увага слухачів до творів Є. Сверстюка була цілком закономірною, адже в них ішлося про численні факти утисків щодо української мови і культури, нищення національних історичних скарбів, послідовне впровадження шовіністичної державної політики в Україні. Усе це постійно торкалося щоденного життя радянського українця, і кожен свідомий громадянин міг підтвердити те, про що казав на весь світ Є. Сверстюк: “Рятуйте!” – лунало в текстах Є. Сверстюка, що транслювалися за часів тоталітаризму на хвилях радіостанції “Свобода”, діяльність котрої радянська влада характеризувала як “ідеологічну диверсію”. Проте радіопередачі, у тому числі й читання творів Є. Сверстюка, були своєрідним внеском у розвінчання пропаганди Союзу” [7, с. 37].

Систематична трансляція творів Є. Сверстюка в ефірі української редакції радіо “Свобода” логічно призвела до його арешту: “Контакти з радіо “Свобода” повідомляють про арешт Ярослава Добоша в січні 1972 року, в зв’язку з цим притягнені до кримінальної відповідальності І. Світличний, В. Чорновіл, Є. Сверстюк та інші” [4, с. 146–147]. Ув’язнення Є. Сверстюка, однією з основних підстав для якого стала трансляція його творів в ефірі західних радіостанцій, передовім української служби радіо “Свобода”, стала підсумком його протистояння з радянською системою, де панувала тотальна пропаганда та офіційна брехня. Д. Сеттер так характеризував ситуацію, яка склалася в ті похмурі роки: “<...> журналісти ТАРС вранці приходили на роботу, вони зазвичай обговорювали те, що чули напередодні ввечері від західних радіостанцій, вважаючи їх цілком надійними джерелами інформації. проте вони ніколи не обговорювали змісту радянської преси, включно з власними кореспонденціями, які через замовчування вважали нічого не вартими” [12, с. 85]. Натомість письменник, доносячи до слухача слово правди, став небезпечним для радянської системи: “Грозою

для КГБ, звичайно, були статті Сверстюка в самвидаві. Чи то “Собор у риштованні”, чи то “Котляревський сміється”, чи то “На мамине свято”, “Остання сльоза” – кожен текст Євгена Сверстюка був пронизаний гостро-національним комплексом болю, руба ставив проблеми життя і животіння народу (автор за своєю природою – народник) і протиставляв болотяному існуванню життя духу, людську гідність” [6, с. 54]. Есеї Є. Сверстюка, що звучали в ефірі, стали своєрідною альтернативою тотальній пропаганді радянських мас-медіа. Його тексти звучали в ефірі і тим самим із самвидавівського рівня ставали на один щабель із офіційними засобами інформації: “Радіо “Свобода”, яке мовило за кордон, руйнувало пропагандистський монополізм радянських ЗМІ, адже доступ до опозиційних мас-медіа надавав можливість аудиторії ознайомитися з різними поглядами, замислитися про альтернативний світогляд. У цьому впливі влада бачила найбільшу загрозу, тому виступи Є. Сверстюка в ефірі не залишилися без покарання” [7, с. 37].

Загалом Є. Сверстюк звучав на хвилях української редакції радіо “Свобода” більше ніж сорок років. Навіть останнє прижиттєве інтерв’ю він дав фактично вже рідній радіостанції. Задля справедливості варто сказати, що під час цієї тривалої співпраці були окремі періоди, коли в результаті внутрішньоредакційних реорганізацій в українській редакції радіо “Свобода” про Є. Сверстюка на якийсь час “забували”, про що відверто каже його близький приятель, шістдесятник Р. Корогодський, який тривалий час також тісно співпрацював з українською “Свободою”: “З якихось – переконаний, що безглузких, – причин Євгена Сверстюка довго не допускали до “Радіо “Свобода”. 2003 року крига скресла – Сверстюк зазвучав. Він звучить у різних програмах, його по-різному репрезентують (“Голова Українського центру ПЕН-клубу”, “філософ”, “доктор”, “головний редактор “Нашої віри”, “багатолітній в’язень сумління”), але завжди Сверстюкові є що сказати, а головне – він просто блискуче це робить. Виступи на “Свободі” – це його жанр. Не перестаю його хвалити, й отак з’явилася ідея видати книжку “Сверстюк на “Свободі”” [6, с. 164]. Але навіть у час відносного “затишшя” у співпраці Є. Сверстюка та української редакції радіо “Свобода” час від часу на її хвилях звучали його блискучі коментарі та інтерв’ю. Прикладом цього є розмова Н. Степули з Є. Сверстюком про родину братів Зерових у програмі “Каламар” 1996 року (детальніше див.: [14, с. 127–130]).

Сам Є. Сверстюк надзвичайно високо оцінював діяльність української редакції радіо “Свобода” та свою співпрацю з нею. На відкритті виставки з нагоди 60-річчя української редакції він наголосив: “Свобода була головним словом у ХХ столітті в тій імперії, де ми проживали. Якби не радіостанція “Свобода”, то, може, історія по-іншому повернулася би... Інформація, що поширювалася там, тривожила владу. Один із основних стимулів, який змусив КДБ заворушитися в 1962 році, було поширення найнебезпечніших вибухових матеріалів на цьому радіо” [11].

Відбувши загалом 12 років ув’язнення в радянських таборах, інтелектуал, літератор, дисидент Євген Сверстюк залишався мудрою, сильною, глибоко віруючою людиною. Усі його твори випромінюють енергію, у якій сплелися впевненість у незнищенності рідного народу, української мови та культури. Це гостро відчували читачі

самвидавних статей та есеїв Є. Сверстюка, а також численні слухачі його публічних виступів і програм на хвилях української редакції радіо “Свобода”.

Є. Сверстюк став знаковою постаттю для української редакції, його проникливі слова, озвучені в ефірі, не лише доносили правду про реальний стан справ у Радянській Україні, вони гуртували українську громаду в протистоянні тоталітарному режиму. Трансляція творів Є. Сверстюка й подальша його співпраця з українською редакцією радіо “Свобода” – одна з найяскравіших сторінок як в історії українського руху опору, так і в роботі українських редакцій закордонних радіостанцій. До цієї теми ще неодноразово буде привернута увага багатьох учених-журналістикознавців.

Список використаної літератури

1. Влада УРСР і закордонні українці (1950 – 1980-ті рр.) : Документи і матеріали / упоряд. В. М. Даниленко. – К. : Смолоскип, 2017. – 656 с., іл.
2. Гель І. Виклик системі: український визвольний рух другої половини ХХ століття / Іван Гель ; ред. та упор. І. В. Єзерська; Центр досліджень визвольного руху. – Львів : Часопис, 2013. – 392 с., іл.
3. Зимбардо Ф. Эффект Люцифера [Електронний ресурс] / Зимбардо Филипп. – Режим доступа: https://royallib.com/book/zimbardo_filip/effekt_lyutsifera.html
4. Зінкевич О. Щоденник. 1948 – 1949, 1967 – 1968, 1971 – 1976 / Осип Зінкевич. – К. : Смолоскип, 2016. – 504 с.
5. Ісаїв Х. Переговори на захист прав людини і дисидентів в епоху советів. Спогади / Христина Ісаїв ; пер. з англ. Українська всевітня правозахисна асоціація. – К. : Гамазин, 2016. – 328 с.
6. Корогодський Р. Брама світла: Шістдесятники / Роман Корогодський ; упоряд. М. Коцюбинська, Н. Кучер, О. Сінченко. – Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2009. – 656 с. + Фотододаток 16 с.
7. Кушнір Г. Публіцистика Євгена Сверстюка як досвід контрпропаганди / Галина Кушнір // Вісник Книжкової палати. – 2015. – № 6. – С. 36–38.
8. “Мент передав шматочок рафінаду. Поклав у рот і відчув, як по жилах потекла кров” // Країна. – № 34 (387). – 7 вересня 2017 р. – С. 37–40.
9. Обертас О. Український самвидав: [літературна критика та публіцистика (1960-ті – початок 1970-х років)] / Олесь Обертас ; передм. М. Коцюбинської; післям. О. Зінкевича. – К. : Смолоскип, 2010. – 300 с.
10. Ремовська О. Говорить Радіо Свобода. Історія української редакції / Олена Ремовська. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2014. – 163 с.
11. 60 років голосам “Свободи” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita.mediasapiens.ua/tv_radio/1411981076/60_rokiv_golosam_svobodi/?media=print
12. Саттер Д. Доба безумства. Занепад і кінець Радянського Союзу / Девід Саттер ; пер. з англ. Наталії Комарової. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. – 528 с.
13. Сверстюк Є. На хвилях “Свободи” : [короткі есеї] / Євген Сверстюк. – Луцьк : ВМА “Терен”, 2004. – 312 с.
14. Степула Н. Говорить радіо “Свобода”. В ефірі “Каламар” / Надія Степула. – Львів : 1999. – 300 с.

Стаття надійшла до редколегії 26.10.2017

Прийнята до друку 30.10.2017

THE SPECIFICS OF THE COOPERATION OF YEVENH SVERSTIUK WITH THE UKRAINIAN EDITORIAL OFFICE OF RADIO LIBERTY

Ivan Tsyperdiuk

*Classical private university,
70-b Zhukovskiy Str., 69002, Zaporizhzhia, Ukraine,
e-mail: zdjuk@ukr.net*

The article analyses the cooperation between the dissident of the sixties Yevhen Sverstiuk and the Ukrainian editorial office of Radio Liberty. Y. Sverstiuk was the author of the most acute and popular works of samvydav of the sixties (“About the Trial over Pohruzhalskyi”, “Cathedral in Scaffolding”, “Ivan Kotliarevskiy laughs”, “The Last Tear”, “On Mother’s Holiday” etc.). The important events of national and cultural life were also his unofficial public appearances, which later were published in form of separate articles. For instance, his performance on the evening in memory of V. Symonenko (1969). It should be emphasized that Y. Sverstiuk belonged to the part of the oppositional to the Soviet regime intellectuals who wrote their literary-critical and journalistic works without any consideration of censorship. They were intended only for the readers of samvydav. Accordingly, his works, taking into consideration the courage and outstanding talent of the author, had perhaps the greatest success among everyone who managed to read them. Since 1969, when on the air of the Ukrainian editorial office of Radio Liberty was an essay by Y. Sverstiuk “Cathedral in Scaffolding”, his texts became an integral part of the Ukrainian editorial office. Except attracting the attention of the listeners, they also got in sight of KGB. It became obvious that the constant broadcast of the works by Y. Sverstiuk on Radio Liberty will soon become the reason for his imprisonment. The Soviet ideological criticism and propaganda were right, when characterizing the works and performances of Y. Sverstiuk. The desire to see the Ukrainian culture, the national spiritual heritage in the European and world context, which Y. Sverstiuk demonstrated in his works, was clearly categorically not perceived by the official scientific and Soviet system as a whole. Accordingly, Y. Sverstiuk very quickly became a member of the “politically unstable people”, who constantly appeared on the air of the Ukrainian editorial office of Radio Liberty. The systematic broadcasting of the works by Y. Sverstiuk on the air of the Ukrainian editorial office of Radio Liberty logically resulted into his arrest. Altogether Y. Sverstiuk had been on the waves of the Ukrainian editorial office of Radio Liberty for more than forty years. The essays by Y. Sverstiuk became a peculiar alternative to the general propaganda of the Soviet mass media. His texts were on the air, and thus from the level of samvydav were becoming one notch with the official media.

Key words: Yevhen Sverstiuk, essays, samvydav, the Sixties People, the Ukrainian editorial office of Radio Liberty.